

SÅ HÄR VILL JAG GÖRA MED MINA FRAMTIDA ELEVER!

Rapport om samverkansprojekt kring lärarutbildning mellan
Lärarhögskolan och Statens historiska museum 2005–2007

Annika Bergsland & Petter Ljunggren

Fou rapport 3

STATENS HISTORISKA MUSEER

STATENS HISTORISKA MUSEUM • KUNGLIGA MYNTKABINETTET • TUMBA BRUKSMUSEUM

Så här vill jag göra med mina framtida elever!

Annika Bergsland & Petter Ljunggren

Statens historiska museer
Box 5428, 114 84 Stockholm
www.shmm.se

© Statens historiska museer och Lärarhögskolan i Stockholm 2007

Rapporten ingår i Statens historiska museers serie av FoU-rapporter,
redigerad av Fredrik Svanberg

Innehåll

7 Förord

- 7 Lars Amréus, överintendent och museichef
- 8 Lena Adamsson, prefekt, Lärarhögskolan i Stockholm

9 Sammanfattningar

- 9 Historiska museet
- 10 Lärarhögskolan i Stockholm

11 Bakgrund

13 Projektets inriktning och syfte

14 Workshop på Historiska museet i kursen Kulturanalys i partnerområdet, termin ett (KULTT1)

- 15 Mål
- 15 Genomförande
- 16 Nycklar till ett lyckat samarbete
- 18 Finansiering
- 18 Hinder – kan det handla om förväntningar?

19 Försök att utveckla projektet med KULTT1

20 Övriga delar i projektet: basgruppsdagar och VFU

21 Planer på samverkan mellan museer och inriktningskurserna i lärarutbildningen

22 Museer i lärarutbildningen – framtiden

23 Slutord

24 Bilagor

- 24 1. Kommentarer angående samverkan mellan Lärarhögskolan i Stockholm och Historiska Museet i kursen Kulturanalys i Partnerområdet inklusive 4 poäng VFU vid Institutionen för samhälle, kultur och lärande. Av Carolina Browall, kursansvarig

- 26 2. Material till studenterna inom KULTT1 inför workshopen i utställningen Vikingar på Historiska museet. Av Petter Ljunggren, Historiska museet.
- 35 3. Några utvärderande synpunkter från KULTT1-studenter som deltagit i workshopen på Historiska museet
- 36 4. Kulturanalys i partnerområdet. Utvärdering av inlett samarbete mellan Lärarhögskolan, Historiska museet och Stockholms stadsmuseum. Av Hans Öjmyr, Stockholms stadsmuseum.
- 37 5. Verksamhetsförlagd utbildning på Historiska museet. Av Stefan Åhs, Slöjd- och religionslärare.

Förord

FORSKNING PÅ MUSEER har varit en aktuell fråga de senaste åren. Åsikterna och synpunkterna har varit många och skiftande. En central utgångspunkt för diskussionen har varit museernas samlingar och betydelsen av att dessa beforskas för att främja ny kunskap och kompetens. En annan aspekt som förts fram gäller behovet av forskning kring museernas roll i samhället och kring frågor som rör hur vi på olika sätt använder historien, frågor kring historiekonstruktion och historiebruk.

På senare tid har även behoven av ett utvecklat forsknings- och utvecklingsarbete kring museets roll som lärandeinstitution för både det formella och informella lärandet allt mer kommit i fokus. På Statens historiska museer välkomnar vi detta varmt. Det är knappast en överdrift att påstå att det råder ett besvärande kunskapsunderskott på detta för museerna så centrala område. "Learning is at the heart of the museum" – lärandet är museets hjärta – heter det i en välfunnen slogan från Storbritannien, men tyvärr avspeglas det inte i särskilt stor utsträckning i den kunskapsuppbyggnad som sker idag.

Den rapport du nu håller i din hand är en redovisning av ett projekt som genomförts med deltagande av Lärarhögskolan i Stockholm och Historiska museet. Den ska ses som ett bidrag till ökad kunskap och samverkan mellan olika parter för att utveckla museernas användbarhet och skolans kännedom om museernas möjligheter att bidra till ett bättre lärande i vid bemärkelse. Den pekar på problem och behov, men också på stora möjligheter inte minst kring de vinster som kan uppnås genom en ökad samverkan mellan lärarutbildningen och museisektorn.

Lars Amréus

Överintendent och museichef

UNDER KURSEN KULTURANALYS I PARTNEROMRÅDET termin ett (KULTT1) har studenterna vid Institutionen för samhälle, kultur och lärande vid Lärarhögskolan i Stockholm besökt utställningen *Vikingar* på Historiska museet under ledning av pedagogen Petter Ljunggren. Utställningen har fungerat som underlag för en gemensam kultur-analys och som en modell för den kulturanalys som studenten ska göra i partnerområdet inom kursen.

Arbetet i utställningen är studentaktivt genom att studenten bearbetar kursinnehållet i ett nytt och annorlunda sammanhang. Utställningen med föremål, miljöer och tavlor illustrerar abstrakta begrepp som sedan diskuteras i studentgruppen tillsammans med kursläraren och Historiska museets pedagog. Samtalen under besöket lägger fokus på begreppen genus, klass, etnicitet, värdegrund och demokrati, som är centrala begrepp i kursen. Diskussionerna utgår från en bild av vikingatiden men knyter även an till dagens verklighet, studentens föreställningsvärld och person. På så sätt bearbetas kunskapsområdet kognitivt och förståelsen för kunskapsstoffet ökas.

Arbetet utgår således från ett interaktivt pedagogiskt förhållnings-sätt som stimulerar och underlättar studenternas lärande. Detta är också mycket i linje med det studentcentrerade synsätt på högre utbildning som bland annat Bolognaprocessen lyfter fram som centralt, där syftet är att studenten ska utveckla kompetenser, det vill säga "veta, kunna och kunna göra" något efter avslutad kurs (learning outcomes).

Utifrån ett högskolepedagogiskt perspektiv kan man se hur museibesöket fungerat som ett verktyg i lärandet. Arbetet har utgått från ett måltänkande där museibesöket gynnat kursens syfte. Studenterna gör något med kursinnehållet, de bearbetar det på olika sätt, knyter saker till egna erfarenheter och finner nya strukturer och sammanhang, allt saker som vi vet gagnar lärandet inte minst ur ett minnespsykologiskt perspektiv.

Lena Adamson

Prefekt, Institutionen för samhälle, kultur och lärande,
Lärarhögskolan i Stockholm

Sammanfattningar

Den här rapporten har sammanställts gemensamt av Annika Bergsland, universitetsadjunkt vid avdelningen för kulturpedagogik, Institutionen för Samhälle, kultur och lärande (SKL) vid Lärarhögskolan i Stockholm och Petter Ljunggren, producent av andras lärande vid Statens historiska museum (SHM). Inledningsvis har vi valt att presentera våra två olika perspektiv trots att våra respektive syften och mål ofta överensstämmer med varandra.

Historiska museet

Historiska museet har under två år i framgångsrika samverkansprojekt med Lärarhögskolan i Stockholm, som ett av de första museerna någonsin, blivit en del i lärarutbildningen. Över 400 studenter (drygt 20 grupper) har hittills deltagit i en ca 2,5 timmes workshop kring värdegrundsfrågor i kursen Kulturanalys i partnerområdet på Historiska museet. Genomförda utvärderingar visar på en mycket positiv respons och verksamheten fortsätter under hösten 2007. Basgruppsdagar med temat "Museets som en pedagogisk resurs" genomfördes under 2005.

Verksamhetsförlagd utbildning, VFU, har prövats 2006. Historia med didaktisk inriktning I och II samt Religionskunskap med didaktisk inriktning I och II har förlagt kursmoment på Historiska museet under hösten 2007. Historiska museets syften har varit:

- att genom workshops visa museers pedagogiska möjligheter i skolarbete för blivande lärare oavsett stadium och ämnesinriktning
- att utbilda kommande lärare för att de ska återkomma med sina klasser till museer
- att motverka lärarstudenternas negativa och föråldrade bild av museerna som dammiga och trista
- att visa på museerna som inspirerande institutioner inte bara för

att ta del av museernas utställningar utan även för att diskutera dessa utställningars värdegrundsfrågor, historiesyn och historiebruk

- att praktiskt uppfylla mål i museets regleringsbrev

Lärarygskolan i Stockholm

Det övergripande syftet har varit att uppmärksamma och använda andra och nya arenor för lärandet, både under lärarutbildningen och därefter i yrkespraktiken som lärare. Lärandet på museet kan då utgöra ett komplement till lärandet i skolan. Museet med dess utställningar och artefakter kan fungera som verktyg i lärandet och illustrera abstrakta begrepp. Kunskapen används i ett nytt sammanhang. Delsyften har varit:

- att bidra till att lärandemålen i kursplanen för Kulturanalys i Partnerområdet, termin ett, uppfylls
- att låta blivande lärare göra delar av sin verksamhetsförlagda utbildning på ett museum
- att inriktningsskurserna ska komma att samarbeta med museerna i ökad grad
- att studenter, än mer än idag, ska skriva sina examensarbeten med fokus på lärande vid museer
- att visa på hur läroplanernas skrivningar (för förskolan, de obligatoriska och frivilliga skolformerna) kan förverkligas i en annan och ny kontext

Bakgrund

Kulturdepartementet formulerar årligen regleringsbrev för de statliga museerna. Dessa brev styr verksamheten och anger till exempel att museerna skall nå fler och nya målgrupper. Museerna spelar en viktig roll i samhället för det informella lärandet. I regleringsbrevet betonas även att museerna har ett stort ansvar för det formella lärande inom skolor och utbildningar:

”Mål 3. Utveckla den pedagogiska verksamheten i samarbete med bl. a. skola, universitet, högskola samt andra kulturinstitutioner.”
(ur regleringsbrev för budgetåret 2007 avseende Statens historiska museer)

För Lärarhögskolans del är det viktigt att ha kontakt med det omgivande samhället vilket också är den tredje uppgiften enligt Högskoleförordningen. Möjligheter till olika sätt att lära och bearbeta kunskap överensstämmer med skrivningen i Utbildningsplanen för programmet för Lärarexamen. Förmågor som nämns i examensordningen och som studenterna får möjlighet att tillämpa och utveckla under ett museibesök är flera. Exempelvis ges studenten möjlighet att öva upp sitt reflekterande och kritiska förhållningssätt samt att vidga kunskapsbegreppet. I museisamarbetet ges exempel på hur elever/studenter kan skaffa kunskap på ett annat sätt, genom ett annat medium. Övningarna på museet kan också ge beredskap för hur studenten i sitt kommande yrkesliv kan samverka med institutioner utanför skolan, vilket också poängteras i läroplanerna. Arbetet på museet kan därför sägas utveckla färdigheter och kompetens i enlighet med högskolereformen och Bolognaanpassningen.

Pedagogiken på utgör idag en växande verksamhet på många museer. I Sverige har lärarutbildningarna och många lärare ännu inte riktigt upptäckt vilken ämnesmässig och pedagogisk kunskap som finns på museer, vilka skatter som göms där och hur man kan arbeta pedagogiskt med materialet inom museets väggar. En viktig målgrupp för detta arbete är inte bara skolelever och studenter utan även lärarna. För att underlätta för lärare att själva genomföra kvalita-

tiva studiebesök med sina klasser finns inte bara museipedagoger att rådfråga utan även pedagogiska resurser på många museers hemsidor med förslag till för- och efterarbete, samt speciella lärarvisningar och annan fortbildningsverksamhet för lärare.

Att människor lär sig på skilda sätt är välkända fakta. Trots att föreläsningsformen inte alltid är det bästa sättet att inhämta och bearbeta kunskap på så sker en stor del av undervisningen i lärarutbildningarna på detta sätt. Pedagogik på museer å sin sida bygger ofta på berättelser och olika former av interaktivitet runt föremål och miljöer och behandlar ofta teman som ingår i lärarutbildningens kurser. Ett komplement till föreläsningar skulle därför kunna vara att ta del av museernas pedagogik inom lärarutbildningsprogrammet. Föremålen, berättelserna, de pedagogiska verkstäderna, miljöerna kan utgöra en alternativ pedagogik för lärande.

En viktig faktor för museerna för att nå ut till lärarna är givetvis ett nära samarbete med de institutioner som utbildar kommande lärare. Att utbilda utbildarna är förstås rätt väg för att nå kommande generationer. Men lärarstudenter har ofta negativa erfarenheter av egna påtvingade museibesök under sin skolgång. Att få visa de blivande lärarna att museerna och pedagogiken på museerna har utvecklats sedan deras egen skoltid och att museerna idag är verkliga pedagogiska resurser är därför angeläget. Genom samarbeten mellan lärare/studenter på lärarutbildningarna och museipedagoger på museerna kan rätta kanaler hittas för gemensamma projekt som båda har mycket att tjäna på.

Projektets inriktning och syfte

Våren 2005 togs det första initiativet till ett samarbete mellan Historiska museet och Institutionen för samhälle, kultur och lärande på Lärarhögskolan i Stockholm. Annika Bergsland, verksam både inom utbildningar i museipedagogik och som lärare i lärarutbildningen, kontaktade Historiska museets pedagog Petter Ljunggren. Efter ett antal möten både på Historiska museet och på Lärarhögskolan stod det klart att ett samarbete inom lärarutbildningens kurs Kulturanalys i partnerområdet, termin ett (KULTT1) skulle vara en framkomlig och intressant väg. Samarbetet har nu pågått under cirka två års tid och har huvudsakligen två syften. Det ena är att studenterna, under sin lärarutbildning, ska få möjlighet att bearbeta några centrala teoretiska begrepp i kursen KULTT1 genom att analysera en museiutställning. Det andra syftet är att studenterna ska introduceras till att använda museerna som ett verktyg inte bara i sitt eget lärande utan som en alternativ pedagogisk resurs i sin framtida verksamhet som lärare.

Även två andra mindre samarbetsförsök mellan Historiska museet och Institutionen för samhälle, kultur och lärande, har prövats under denna tid och presenteras nedan. Det har gällt en basgrupp samt ett VFU-projekt (verksamhetsförlagd utbildning). Ett samarbete har även inletts mellan några inriktningskurser i lärarutbildningen och tre museer.

Workshop på Historiska museet i kursen Kulturanalys i partnerområdet, termin ett (KULTT1)

Kursen Kulturanalys i partnerområdet, termin ett (KULTT1) ges på Lärarhögskolans samtliga tre institutioner och under studentens första termin. Den är på tio poäng (= 15 ECTS) och syftar bland annat till att introducera studenten i dess verksamhetsförlagda utbildning, det som tidigare kallades praktikplats. Projektet som beskrivs här nedan har genomförts på Institutionen för Samhälle, kultur och lärande (SKL).

De 16 kurslärarna för kursen KULTT1 förlade höstterminens första lärmöte 2005 på Historiska museet. Petter Ljunggren och Annika Bergsland presenterade förslaget kring hur ett kurstillfälle i form av en studentaktiverande workshop inom KULTT1 skulle kunna genomföras på Historiska museet. Lärarstudenterna skulle använda utställningen för att omsätta teorier, begrepp och centrala kunskapsområden i kulturanalyskursen och praktisera dessa genom att göra analyser av utställningen Vikingar. Workshopen grundades i kursens kursplan där det sägs att:

”Kursen är tvärvetenskaplig till sin karaktär. Detta innebär att innehållet studeras utifrån ett pedagogiskt, etnologiskt och sociologiskt perspektiv.”

Detta moment innehåller kulturanalys av partnerområdet som utmynnar i ett temaarbete, barn- och ungdomskulturer samt fritidkulturer relaterade till etnicitet, klass och genus. (Kursplan för KULTT1 2005).

Utifrån samtalet med lärarna, som överlag var positiva till förslaget, formulerades ett antal mål för studenterna i samband med besöket.

Mål

Workshopens mål var:

- att reflektera över och diskutera värdegrundsbegreppen genus, klass, etnicitet, makt, identitet och demokrati genom att använda utställningen Vikingar som analysobjekt i kulturanalyskursen
- att kritiskt granska museets medvetna och ibland omedvetna historiesyn och val av utställda föremål
- att öka medvetenheten om produktion och konsumtion av kunskap och förståelse, intentioner, dolda och öppna avsikter i läroböcker och publika medier som t ex utställningar och museer
- att förstå att museer är en del av kulturen som speglar vår egen tid lika mycket som den speglar den historiska tid som gestaltas
- att få en erfarenhet av hur museer kan vara en alternativ plats för lärande, där t ex värdegrundsfrågor ofta kan konkretiseras
- att lärarstudenterna får kännedom om de pedagogiska möjligheter som museiväsendet kan erbjuda verksamma lärare

Genomförande

Lärarmötet på Historiska museet resulterade i att 15 grupper inom kursen KULTT1 med ca 20 lärarstudenter i varje grupp deltog i en pedagogisk workshop på Historiska museet under höstterminen 2005. Varje besök varade i tre timmar.

Utställningen Vikingar är i stora delar en traditionell museiutställning. Föremålen presenteras i glasmontrar i en miljö som med ljus, bild och text suggererar fram en berättelse om vikingarna. Bakom den renskalade formen och den till synes objektiva presentationen döljer sig dock många värderingar. Frågor om klass, etnicitet, makt och genus återspeglas mer eller mindre explicit, men är ständigt närvarande som ett filter över utställningen. Vad är det utställningen berättar

mellan montrarna? Vilka känslor, associationer och förnimmelser fylls besökaren av, när hon/han går in i utställningen Vikingar? Vad är det besökaren ser och vad är det besökaren inte ser? Vems historia berättas här? Här kan bilderna av vikingatiden ge studenterna insikter om vårt samhälle idag. Studenterna hade tidigare, via sin kurslärare, fått stödjande frågeställningar för analysen av respektive del (se bilaga 2).

Workshopen började med en kort introduktion och instruktioner till hela gruppen som sedan delades upp i fem smågrupper, som var och en fick var sin station av utställningen. Smågrupperna arbetade med analysen på egen hand. Efter ca 30 minuter återsamlades hela gruppen och gick tillsammans igenom utställningen under en dryg timme. Varje smågrupp delgav de andra sin analys av sin utställningsdel utifrån genus, makt, klass, etnicitet, identitet. Studenterna reflekterade sedan gemensamt över analysen och vidgade frågorna till egna livserfarenheter och erfarenheter från arbete med barn och ungdomar i skolan. Många praktiska pedagogiska frågor av värdegrundskaraktär uppstod i dessa diskussioner. Workshopen avslutades med frågor och svar av praktisk och pedagogisk karaktär kring hur olika typer av studiebesök med skolklasser kan förberedas, genomföras och efterarbetas på museer.

Nycklar till ett lyckat samarbete

Ett lyckat samarbete bygger på ett gemensamt intresse från bägge parter. I det här fallet handlade det om två sidor av samma mynt. Förenklat kan man uttrycka det så här: Från Lärarhögskolans sida är man intresserad av hur ett museum kan bidra till studentens lärande i relation till kursplanens mål. Från museets sida är man intresserad av att få nya och intresserade besökare och besöksgrupper. Blivande lärare är här givetvis en viktig målgrupp för museet.

Vi tror oss kunna spåra några nycklar till att samarbetet inom KULTT1 fungerat så bra och att samtliga inblandade aktörer gett så positiva utvärderingar av projektet. Det handlar för Lärarhögskolans del om samarbete redan på planeringsstadiet, en drivande kursansvarig lärare, studenters aktivitet och kopplingen till kursplanen.

Redan på ett tidigt stadium bjöds samtliga inblandade lärare in till ett planeringsmöte där man tillsammans diskuterade hur besöket på

Historiska museet skulle passa in i kursen och hur museet kunde användas som ett verktyg för lärande. Lärarnas kunskap och kompetens togs tillvara i skapandet av ett program där studenternas aktivitet och diskussioner stod i centrum. Men inte bara kurslärarnas kompetens togs tillvara. Programmet bygger på en medveten satsning på värdegrundsfrågor inom lärandet på Historiska museet. Genus, klass, etnicitet, värdegrund och demokrati är gemensamma centrala begrepp både för museets verksamhet och i Lärarhögskolans kursplan.

En viktig nyckel är även den kursansvariges agerande. I projektet har den kursansvarige läraren på Institutionen för samhälle, kultur och lärande, Carolina Browall, haft en stor och positiv roll. Hon har medverkat till att projektet kunnat genomdrivas genom att bl.a. förlägga det första lärarmötet till Historiska museet (se bilaga 1). Då Historiska museet hösten 2005 frikostigt bekostade samtliga 15 grupper besök försvann den ekonomiska tröskeln och alla kurslärare uppmanades att ta del av erbjudandet.

Den tredje nyckeln var att studenterna var aktiva under sitt besök. De flesta studenterna hade varken besökt Historiska museet eller andra museer sedan de själva gick i skolan. Deras bild av museer var att det är något statiskt, något man skulle ta in och sedan kunna redovisa genom upprepning. Här krävdes ett helt annat förhållningssätt där det gällde att själv och i grupp reflektera, fundera, ifrågasätta och diskutera kring det som presenterades i utställningen *Vikingar* och se samband med dagsaktuella frågor om genus, makt, klass, etnicitet och demokrati. Museet undvek den traditionella visningen med berättandet och ett förmedlande som lätt hade blivit ytterligare en föreläsning fast i en annan miljö än på Lärarhögskolan. Att ett historiskt museum kunde användas som ett redskap i studenternas tvärvetenskapliga lärande kring pedagogiska, etnologiska och sociologiska perspektiv av samhället idag var för de flesta studenterna en helt ny erfarenhet (se bilaga 5).

Den fjärde och kanske viktigast nyckeln är att knyta an besöket till kursplanen. Genom detta kunde ett besök väl motiveras för studenter, institutioner och kurslärare.

En förutsättning för att dessa nycklar fanns och även passade Historiska museet är att museet insett betydelsen av att etablera kontakt med blivande lärare redan under utbildningen, samt att museet avsatt

tid och resurser för att planera, genomföra och följa upp olika samverkansformer med Lärarhögskolan.

Finansiering

Det intressanta i fallet med samarbetet i kursen KULTT1 är att båda intressenterna har funnit att projektet uppfyllt deras specifika krav vilket också medfört att finansiering kommit från både Historiska museet och Institutionen för samhälle, kultur och lärande (SKL), om än vid skilda tillfällen. Hösten 2005 finansierades de 15 gruppernas besök av Historiska museet. Museet tar normalt ut en avgift på 550 kr per timme för visningar och liknande pedagogisk verksamhet. Eftersom detta var ett första samarbete mellan Lärarhögskolan och Historiska museet var besöken kostnadsfria för Lärarhögskolan.

Våren 2007 finansierades besöken av SKL och inför hösten 2007 finns ett prefektbeslut på att seminarier på Historiska museet finansieras av SKL. Från och med vårterminen 2007 deltar samtliga studenter i kursen KULTT1 på SKL även i ett seminarium på LHS som behandlar museer i stort som läranderesurs. Det seminariet förläggs alltid efter besöket på Historiska museet och har till syfte att visa på ytterligare sätt att använda sig av museer dels i sin utbildning, men även som examinerad lärare. Här ges även möjlighet för studenterna att diskutera tidigare museierfarenheter. Seminarierna leds av Annika Bergsland. Under år 2006 har flera av kurslärarna på eget initiativ valt att ta med sina lärarstudenter till Historiska museet för att genomföra workshopen i utställningen Vikingar under pedagogen Petter Ljungrens ledning. Då har besöken finansierats på annat sätt, exempelvis genom att studenternas partnerområde betalt kostnaden för besöket. Även andra lärare vid lärarutbildningen har återkommit under andra utbildningsmoment och genomfört workshopen, till exempel som en så kallad basgruppsaktivitet.

Hinder – kan det handla om förväntningar?

Varför museibesök i en lärarutbildning? Museet ville samarbeta men från Lärarhögskolans lärare fanns ett visst motstånd mot att besöka museet. På vilket sätt skulle ett museibesök kunna tillföra något i kur-

sen KULTT1? Syftet var att använda museet inom kursens ram, men många var inte bekväma med ett sådant förhållningssätt till museet. Istället önskade man lyssna till berättelsen om ett svunnet förr, i det här fallet vikingatiden. Som lärare verkar man inte vara van att kritiskt granska historien som den berättas i utställningen. Lärarna tycks vara ovana vid att ställa sig utanför den presenterade "Sanningen" och se den som en spegling av vår egen tid. Ovanan och oviljan hos lärarna framstod tydlig i ett inledningsskede hösten 2005 men mattades av och förbyttes till entusiasm och engagemang efter museibesöket tillsammans med studenterna senare på hösten 2005. Även hos studenterna fanns denna ovilja från början men även hos dem förbyttes den till något positivt efter besöket.

Kan det vara så att vi har att göra med förväntningar som grundats i tidigare museierfarenheter? Att besöka ett museum innebär i sådana fall att man går på en visning. Alla som arbetar med museipedagogik idag förstår hur museibesök kan läggas upp på många olika sätt, allt ifrån en dialog till ett interaktivt grupparbete. Men vet lärare och övriga besökare det? Om de inte känner till det, hur når budskapet om den nya museipedagogiken fram till dem?

Försök att utveckla projektet med KULTT1

Vi hade stora planer för hur projektet med KULTT1 på Historiska museet skulle kunna utvidgas till de andra institutionerna på LHS; *Institutionen för indrivid, omvärld och lärande* (IOL) samt *Institutionen för undervisningsprocesser, kommunikation och lärande* (UKL). Trots stort stöd och omfattande insatser från Sune Bengts, utbildningsledare på Lärarhögskolan, var det svårt att övertyga kursansvariga lärare på de andra två institutionerna. De deltog på presentationer och tyckte att upplägget av workshopen för KULTT1 var givande, men då nu Historiska museet inte längre kunde erbjuda dessa workshops kostnadsfritt var man inte beredd att göra ekonomiska omprioriteringar. De stora föreläsningarna för hundratals studenter var mer ekonomiska även om de inte alla gånger var mer pedagogiska.

Ett annat försök till utvidgning av workshopen inom KULTT1 gjordes med Stockholms stadsmuseum. Tillsammans med Hans Öj-

myr, avdelningschef för publika avdelningen vid Stockholms stadsmuseum, formade vi ett program som skulle innehålla både ett besök i Vikingar på Historiska museet samt ett besök i Tensta museilägenhet. Programmet erbjöds samtliga kurslärare på LHS (cirka 45 st), men endast ett fåtal kurslärare tog tillvara tillfället att besöka de två platserna.

Vad kan vi lära av detta? Troligen var det tänkta arrangemanget med Historiska museet och Stadsmuseet alltför komplicerat och omfattande. Att besöka två museer samma dag skulle innebära resor och i jämförelse med besöket på Historiska museet, kräva en större organisation. När det gäller besöket i Tensta museilägenhet så hade inte museet ett färdigt program för studenterna att presentera för kurslärarna och dessa kände därför en viss vilshenhet. Vad skulle syftet vara med besöket och hur knöt det an till kursplanen? Från Stadsmuseet såg man en stor svårighet i att samarbeta med LHS eftersom LHS har en komplicerad organisation och intresset för samarbetet var så litet från lärarnas sida (se bilaga 4).

Övriga delar i projektet: basgruppsdagar och verksamhetsförlagd utbildning (VFU)

Det ingår fyra basgruppsdagar per termin i samtliga lärarstudenternas scheman. Innehållet i basgruppsdagarna bestäms i studentgruppen. Basgruppsledaren arbetar fram ett program som ska möta studenternas behov och önskemål. Hösten 2005 erbjöds Historiska museets pedagog Petter Ljunggren, med 20 års praktisk lärarerfarenhet inom skolväsendet, att ta hand om en grupp studenter tillhörande Enskede-Årsta partnerområde. Tillsammans med studenterna genomfördes fyra basgruppsdagar med inriktning på museet som en pedagogisk resurs. Basgruppsdagarna handlade om hur lärare kan genomföra ett besök på ett museum på ett så bra sätt som möjligt. Studentgruppen fick bland annat i uppgift att utifrån sin ämnesspecialisering välja ett museum och planera ett klassbesök som även skulle innehålla förberedelsearbete och efterarbete, samt aktiverande arbetsuppgifter för

eleverna under själva museibesöket. Studenterna valde olika museer som de besökte och tog även del av pedagogiska resurser på museernas hemsidor. De presenterade sina konkreta planeringar för museibesöken vid en avslutande basgruppsdag där för- och nackdelar med de olika planeringarna diskuterades igenom av gruppen. Denna praktiska inriktning på fyra basgruppsdagar uppskattades av lärarstudenterna som sparade varandras planeringar av olika museibesök inför kommande år som verksamma lärare.

Ett annat försök som genomförts på Historiska museet ägde rum inom momentet "verksamhetsförlagd utbildning" (VFU) i kursen Professionellt lärarskap. Studenten Stefan Åhs som gick sin avslutande kurs, professionellt lärarskap, höstterminen 2006 gjorde hälften av sin VFU på Historiska museet och hälften av sin VFU i Farsta partnerområde. Hans ämneskombination är religionskunskap och träslöjd. Här kunde Medeltidsutställningen på Historiska museet med många uppvisade altarskåp förena de olika ämnena. Eleverna som ingick i VFU-projektet gick i årskurs åtta. De besökte Historiska museet och fick först en visning av medeltidsutställningen och sedan fick de i uppgift att välja var sin detalj från altarskåpen som de fotograferade. Med fotografiet som stöd arbetade de fram tredimensionella figurer i lera i museets pedagogiska verkstad. Därefter fortsatte de att snida fram figurerna i trä under skolans träslöjdslektioner. Projektet avslutades på Historiska museet där de visade sina figurer under en välbesökt Midvintermarknad. Försöket var således lyckat och gav inspiration till kommande VFU-projekt i samverkan mellan museet och lärarutbildningar (se bilaga 5).

Planer på samverkan mellan museer och inriktningskurserna i lärarutbildningen

Kursen KULTT1 i början av studenternas utbildning kan lägga grunden till ett intresse för museer och en vakenhet för hur museer kan användas i skolornas undervisning. I de följande kurserna i lärarutbildningen när lärarna fördjupar sin ämneskunskap och väljer inriktning för att till exempel bli historie- eller svensklärare, forskollärare etc.

kan museibesök integreras i undervisningen på ett naturligt sätt.

Lärrhögskolan har därför på initiativ av Sune Bengts, utbildningsledare vid Lärrhögskolan, vänt sig till några museer som visat sitt intresse för att "skriva in sig" i kursplanerna för några inriktningskurser. I skrivande stund pågår ett idéutbyte mellan de ämnesansvariga på Lärrhögskolan och pedagoger på några museer: Historiska museet samplanerar med kursansvarig lärare för *Religionskunskap med didaktisk inriktning I och II samt Historia med didaktisk inriktning I och II*. Historiska museet och Musikmuseet samplanerar med kursansvarig lärare för *Fritidens pedagogik samt Trä- och metallslöjd och design med didaktisk inriktning*. Livrustkammaren vill samverka med ansvarig lärare för Svenska som andra språk med didaktisk inriktning.

Museer i lärarutbildningen – framtiden

Historiska museet och Lärrhögskolan har stött på många problem, vi har tagit oss förbi några och i vissa fall har vi lyckats skapa broar som känts stabila och användbara in i framtiden.

Vår ambition har hela tiden varit att sprida information om hur museerna kan tillföra något till lärarutbildningens kurser och på så sätt låta studenterna få tillgång till museernas och museipedagogernas kunskap. Vi har därför funderat över hur museerna kan bli en resurs i de olika kurserna i lärarutbildningen. Inledningsvis termin ett i kursen KULTT1, som är en del av det allmänna utbildningsområdet och som är obligatoriskt för samtliga lärarstuderande, därefter i de olika inriktningskurserna som riktar sig till olika lärare och slutligen som del av den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) under kursen professionellt lärarskap som avslutar lärarutbildningen. Vår önskan är även att studenter ska kunna välja att skriva sina obligatoriska C-uppsatser med ett museipedagogiskt innehåll och med fokus på lärande på museer. Lärarutbildningen kommer inom en snar framtid att reformeras och innehållet i de olika kurserna kommer att förändras. Vår förhoppning är naturligtvis att museerna kommer att tänkas in i den nya utbildningens olika kurser och att museerna kommer att ses som en resurs och verktyg i lärandet.

Slutord

Vi vill öppna dörrarna och bjuda in lärare och elever i museerna. Vi vet att museer skapar lust till lärande, att museer är roliga och användbara som ett av många verktyg i skolan och i det livslånga lärandet. Lärare ska känna till att museerna är pedagogiska resurser och ställa krav på museerna så att dessa verkligen blir tillgängliga och pedagogiska och underlättar museibesök för skolklasser.

Till syvende och sist handlar detta om demokrati – alla skall ha rätt till kulturarv.

Det är många gånger svårt att kliva upp för höga museitrappor in i en miljö som är fylld av koder som är okända för stora grupper i vårt samhälle. Har inte elever haft föräldrar eller andra vuxna som introducerat dem under barn- eller ungdomen i museernas värld, väckt deras nyfikenhet och lärt dem att detta är också deras kulturarv förblir museerna huvudsakligen ett medelklassens vardagsrum. Det är bland annat här skolan har en så viktig roll att fylla för att utjämna kulturella klasskillnader.

Låt oss därför hoppas att de lärarstudenter som besökt Historiska museet inte bara vill komma tillbaka till museerna med sina kommande elever utan att våra erfarenheter också kan bidra till närmare samverkan mellan andra lärarutbildningar och museer så att allt fler elever får möjlighet att upptäcka vilken fantastisk plats ett museum kan vara!

Bilaga 1

Kommentarer angående samverkan mellan Lärarhögskolan i Stockholm och Historiska Museet i kursen *Kulturanalyser i Partnerområdet inklusive 4 poäng VFU* vid Institutionen för samhälle, kultur och lärande. Av Carolina Browall, kursansvarig.

Som kursansvarig för kursen ”Kulturanalyser i Partnerområde, inklusive 4 poäng VFU” vid institutionen för Samhälle, Kultur & Lärande såg jag på ett tidigt stadium att det fanns goda möjligheter att på något vis väva ihop kursen och dess syfte med museet eller delar av museets utställningar. Min önskan var att studenterna skulle bli mer aktiva inom ramen för kursen och att en annan arena för seminarier än de traditionellt campusförlagda skulle kunna användas. Min önskan var att studenterna skulle få upp ögonen för de möjligheter som museer har att stimulera lärande och kunskapsinhämtande och att de traditionella ”museibesöken” inte är det enda sättet att använda museer på. Förhoppningen är att studenterna tar med sig denna kunskap in i sin profession och själva använder arenan i sin pedagogiska verksamhet i framtiden.

Kursens syften skulle bearbetas aktivt av studenterna i ett annat sammanhang än det traditionella campusförlagda. De skulle utföra kulturanalyser på plats utifrån kursens centrala begrepp; klass, genus, etnicitet samt värdegrund (demokrati och identitet) och sedan få möjlighet att diskutera dessa. Förhoppningen var att studenterna på så vis skulle få hjälp till förståelsen av begreppen och hur man kan använda dem som redskap och därmed få ökad förståelse för sin egen roll som kulturbärare.

Samtidigt tyckte jag också att samarbetet var ett sätt att introducera studenterna till museivärlden och visa dem museernas tillgänglighet.

Kurslärarna vid SKL var inledningsvis inte odelat positiva, de tyckte kursen redan var överfull och att det rädde stofffrängsel som det var. Det förstod inte riktigt hur man skulle kunna jobba på museet inom ramen för kursen, utan trodde att det fanns risk att det skulle vara ytterligare något som skulle betunga kursen. Tveksamheten till trots så uppmanade jag samtliga kurslärare att delta vid ett första lärarmöte med Petter Ljunggren på Historiska Museet där vi gick ige-

nom syfte, upplägg och tankar kring samarbetet. Efter detta uppmanade jag samtliga att lägga in ett tretimmars besök med sina respektive kursgrupper vid museet under kursens gång och att jobba aktivt med museibesöket i kursen. Viktigt var att kursens syfte stod i fokus för besöket, att detta var ett alternativt sätt att behandla begreppen och på så vis få studenterna att vara aktiva i sin egen förförståelse och kunskapsprocess. Dessutom kändes det viktigt att visa upp museet som ett annat "klassrum" än de traditionella.

Kontinuerligt under kursernas gång (flera terminer) har kollegiet fått diskutera och utvärdera seminarierna förlagda vid museet, samt påverka upplägg och innehåll dels tillsammans med övriga kollegor, dels med Petter Ljunggren. Dock har de flesta valt att följa originalupplägget då de ansett sig nöjda med detta. När samtliga kurslärare första gången besökt museet med sina kursgrupper var alla tvivel borta, samtliga kurslärare var nöjda eller till och med mycket nöjda. Samtliga ansåg att samarbetet tillförde kursen mycket och att innehållet var av stor relevans till kursens syfte och att det var ett stimulerande sätt att jobba med det tillsammans med studenterna.

Kontinuerligt har också utvärderingar från studenterna gjorts. Dessa har också varit positiva, i många fall också mycket positiva. Studenterna är nöjda med att de själva har fått vara aktiva och menar att de fått en fördjupad förståelse för begreppen då de själva har fått "göra begreppen" istället för att bara "prata begreppen".

Som kursansvarig (och studierektor) ser jag enbart positivt på samarbetet mellan kursen och Historiska Museet, och jag ser positivt på en fortsättning samt en utveckling av seminarier förlagda också på andra museer. Besöken har tillfört såväl kurslärare som studenter kunskaper relaterat till kursens begrepp, men också hjälp till att utveckla kursen, dess syfte, innehåll och upplägg på ett konstruktivt positivt sätt.

Bilaga 2

Material till studenterna inom KULTT1 inför workshopen i utställningen Vikingar på Historiska museet.

Av Petter Ljunggren, Historiska museet.

Bakgrund

Historiska museet skall användas som en alternativ plats till lärande där föremål, miljöer och bilder får stå som illustrationer till några av de begrepp som ska behandlas inom kursen KULTT1.

Uppdraget är att kritiskt granska utställningen Vikingar på Historiska museet utifrån hur värdegrundsfrågor. Vilka känslor fylls jag av, associationer, förnimmelser, när jag går in i utställningen Vikingar? Vad är det jag ser och vad är det jag inte ser? Vems historia berättas här?

”Alla sociala grupper producerar sin egen historia och identitet som nöts in i vardagslivets rutiner och det är kulturanalytikerns uppgift i sådana sammanhang att ge redskap till både självkännedom och utveckling. Det sker bland annat genom att granska förhärskande myter och stereotyper. Här konfronteras strävan att förstå andras sätt att tänka med en kritisk granskning av deras självbild och föreställning om vad som är normalt och önskvärt.”
(Ehn & Löfgren 2001, s. 170.)

Vikingar på Historiska museet är i viss mening en traditionell museiutställning. Föremålen presenteras i glasmontrar i en miljö som med ljus, bild och text suggererar fram en berättelse om vikingarna. Bakom den renskalade formen och den till synes objektiva presentationen döljer sig dock många värderingar. Frågor om klass, etnicitet, makt och genus återspeglas mer eller mindre explicit, men är ständigt närvarande som ett filter över utställningen. Vad är det utställningen berättar mellan montrarna? Här kan bilden av vikingatiden ge studenterna insikter om vårt samhälle idag.

Mål för besöket

- att använda Historiska museet som ett analysobjekt i kulturanalyskursen utifrån begreppen makt, genus, värdegrund, identitet, klass och etnicitet
- att kritiskt kunna granska museets berättelser och val av utställda föremål
- att samtala om produktion och konsumtion av kunskap och förståelse, intentioner, dolda och öppna avsikter i utställningar och museer, läroböcker och andra publika medier
- att använda museer som en alternativ plats för lärande, där t ex värdegrundsfrågor ofta kan konkretiseras
- att förstå att museer är en del av kulturen som speglar vår egen tid lika mycket som det speglar den historiska tid som gestaltas

Litteratur

Ehn, B. & Löfgren, O. 2001. Kulturanalys. Stockholm
 Studenterna bör främst läsa kap. 2 i boken och fundera över söklistan s. 28. Även kap. 8 skall studenterna ha aktuellt och de bör fundera över hur de kulturanalytiska arbetssätten kan användas i granskningen av en utställning.

(Annika Bergsland: En olycklig kärlek, i Svenska museer (2003)

Stefan Bohman, Vad är museivetenskap, och vad är kulturarv? i Museer och kulturarv (2003).

Programmet på Historiska museet

Petter Ljunggren, producent för lärande, Historiska museet hälsar gruppen välkommen och gör en kort presentation av museet och programmet för studenterna, samt introducerar de olika stationerna av utställningen Vikingar som studenterna skall analysera.

Del 1. ca 30 min

En del grupper har avsatt längre tid för denna egna förberedande del. Studenterna besöker utställningen *Vikinger* för att skaffa sig en egen uppfattning vad och hur utställningen berättar utifrån en analys av värdegrundsfrågor. De delas in i fem mindre grupper och tar var sin del och redovisar sedan för varandra i storgrupp. Här nedan följer fem stationer/delar i utställningen att analysera utifrån nyckelbegreppen makt, klass, genus, identitet och etnicitet i kulturanalysen.

1. Monter D, Godsherren från Vendel, samt monter F, Furstinnan från Birka

Aristokraterna kunde omge sig med exklusiva saker som föremål av guld och silver, vapen smidda av mästersmeder, kläder av orientaliskt siden och glasbägare från det frankiska riket i Västeuropa. Deras sociala ställning visades upp i deras sätt att bo, klä sig och leva.

Kvinnor kunde ärva, vara rika och mäktiga. Även här finns en bild bakom till vänster av hur en förmögen kvinna kan ha sett ut. Ofta var nycklar till bodar och skrin deras maktsymbol.

Jämför presentationen av mannen och kvinnan.

Vilka värdegrundsfrågor skulle kunna belysas av bilderna/stationerna/montrarna? Hur skapas och hur tillskrivs identiteter?

2. Monter G. Vad kostar ett liv?

Hur överförs värderingar? Hur fasta är våra könsroller?

Legitimerar 1000-åriga traditioner att könsroller skall behållas idag?

I montern visas tre högar med silver. (4,8 kg; 2 kg; 0,225 kg silver)

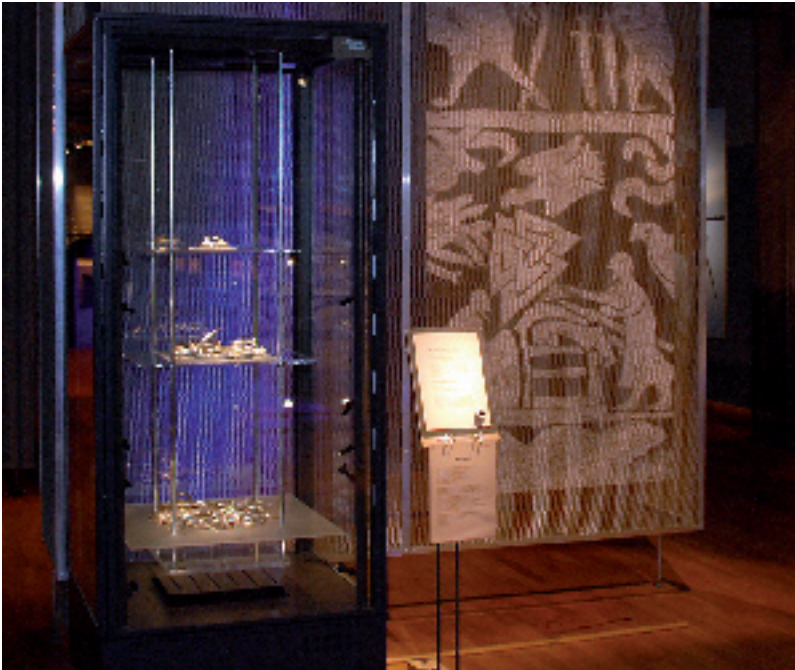
Detta är de böter en man skulle betala vid dråp av en fri person enligt Gutalagen. Genom att boten betalades till offrets släkt undvek man blodshämnd. Det avgörande för böternas storlek var om den dödade kom från samma landskap som mördaren eller ej, samt vilken social ställning offret hade. Landskapen var som länder och hade egna lagar.

Vilka värdegrundsfrågor skulle kunna belysas här?

Är alla människor lika värda idag? Hur beskriver media idag olika brott och olyckor i förhållande till offrens position, till exempel var de bor, och hur kända de är? Lever vi i ett rättvist samhälle? Behandlas alla lika?

»Godsherren från Vendel till vänster och Birkafurstinnans monter till höger.

»Monter G. Vad kostar ett liv?

»Monter J1. Birkaflickan.

3. Monter J1. Birkaflickan

Malaria, spetälska, tuberkulos var sjukdomar under vikingatiden som tog livet av många små barn och som idag nästan är helt borta i vårt land.

Många barngravar innehåller föremål som tyder på en vuxens livsföring, till exempel vapen i pojkgrovar och nålar i flickgravar. Barnen fick troligen hjälpa till och ta ett vuxet ansvar så fort man klarade av det. Vilka värdegrundsfrågor skulle kunna belysas här?

När är man vuxen idag? Vill man vara vuxen? Vad är det som egentligen utmärker en vuxen?

Är det någon skillnad på män/kvinnor och vuxenhet? Hur är identiteten kopplad till ålder idag?

4. Monter L. Länderna innan Sverige

Länderna innan Sverige fanns har i en del fall blivit landskap eller

»Monter L. Länderna innan Sverige.

namn på mindre geografiska delar. Vilka värdegrundsfrågor skulle kunna belysas här?

Vilka namn från vikingatiden känner du igen på kartan? Vad är en svensk? Diskutera gränser, både mentala och fysiska. Hur viktig är landstillhörigheten, en persons ursprung, för en persons identitet? När är den viktig? När känner du dig som en svensk? Varför? Angår vikingarnas historia mig? I så fall hur? Kan man säga att det fanns svenska vikingar under vikingatiden? Varför säger/sa man detta?

5. Monter R. Historiebruk - att använda historia

Två bilder i utställningen har med en diskussion av historiebruk att göra. Se först på reproduktionen av en målning från sent 1800-tal till vänster om den stora kartan i mitten. Nationalromantikerna ville på slutet av 1800-talet stärka känslan för nationen Sverige, genom att väcka liv i myterna från vikingatiden. Målningar av asagudarna blev populära, trots att Norden redan för 800 år sedan blivit kristet och att varken Sverige eller svenskar fanns som nation eller folk under vikingatiden.

Till höger om kartan finns en annan bild, en affisch från 1940-talet. Både tyska och norska nazister ville anknyta till vikingarnas rykte som kraftfulla krigare i Norge. På affischen från SS-dagarna i Oslo står en nazisoldat i ett vikingaskepp, en nationell symbol för Norge. Han har vikingasvärd och sköld, men en typisk tysk hjälm från andra världskriget. SS står för Schutzstaffel (skyddsgrupp). Här försöker man värva normän till elittrupper inom SS som skulle stödja den tyska fronten runt om i Europa.

Vilka värdegrundsfrågor skulle kunna belysas här?
 Vad handlar affischen om? Varför har man format den på detta sätt?
 Vad står olika delar för? I vilka sammanhang uppenbarar sig vikingen som ett säljande varumärke? Vilka behov har styrt skapandet av vikingen? Hur är det i andra kulturer? Vilka självbilder lever kvar där och vilka bilder har vi av andra kulturer?

»Monter R. Historiebruk - att använda historia.

Karta över utställningen

- (A. Lejonet, museets huvudentré)
- B. Unnas runsten
- C. Skatten som Otto fann. Islamiskt silver

Aristokraterna

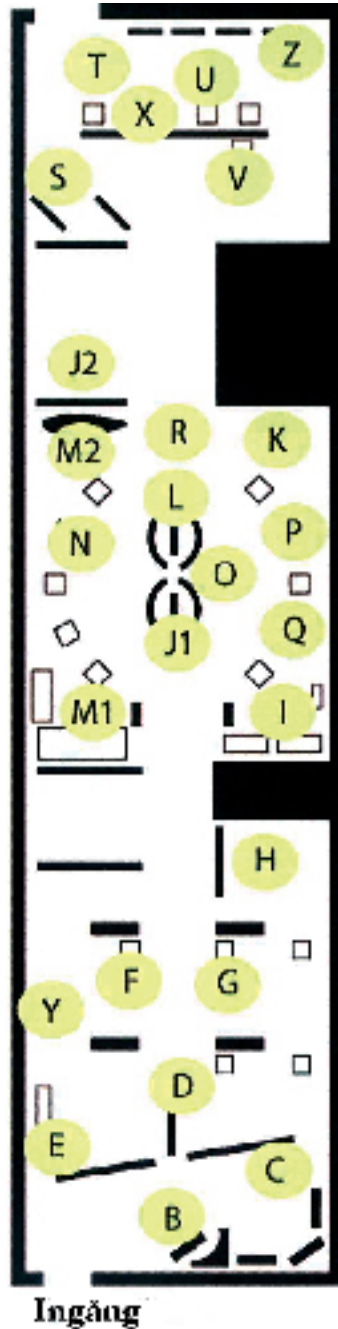
- D. Godsherren från Vendel
- F. Furstinnan från Birka
- E. Dricka alkohol
- G. Vad kostar ett liv?
- H. Folken i norr

Hos folken före Sverige

- I. Mästersmedens verktyg
- J. Birkafflickan
- K. Jordbruk
- L. Länderna innan Sverige
- M. Vikingatida båt
- N. Hur fick man kläder?
- O. Dräkter
- P. Skönhet
- Q. Hantverk av metall
- R. Historiebruk

Från Oden till Kristus

- S. Tängelgårdastenen
- T. Många kristnanden. Från hedniskt till kristet i Valsta
- U. Amuletter
- V. Hednisk härskarinna
- X. Helgö
- Y. Film om aristokraterna
- Z. Film om kristendomens utbredning

Del 2. ca 60 min

En dialog i utställningen mellan studenterna och Petter Ljunggren, producent för lärande, Historiska museet, runt de ovan nämnda stationerna, där varje delgrupp redogör för sin analys och där olika erfarenheter från det pedagogiska arbetet med värdegrundsfrågor på museet tas upp i hela gruppen.

Del 3. ca 30 min

Ett avslutande gemensamt samtal i Studion ett rum för lärande, vid utställningen "Fortider".

Finns värdegrundsfrågor gestaltade i utställningen?

Är det den sanna historien som presenteras på ett museum?

Vem arbetar på ett museum, d v s vem väljer stoffet?

Vem besöker ett museum och vem besöker det inte?

Vilka är studenternas egna (skol-) erfarenheter från museer?

Vilken syn har studenterna på museernas pedagogiska roll i skolundervisningen?

Har studenterna stött på ett museum/utställning som de upplevt som en pedagogisk resurs i en kommande lärarroll?

Hur kan museer användas som en flexibel pedagogisk resurs?

Vilken pedagogisk och praktisk hjälp ska en lärare kunna få från museerna?

Vad skall en lärare tänka på inför pedagogiskt arbete på museer? Var finns museerna? Vilka är de?

Bilaga 3

Några utvärderande synpunkter från KULTT1-studenter som deltagit i workshopen på Historiska museet

”Det var ett bra besök och jag fick en helt annan syn på hur man kan se på kulturen och museibesöket. Det var väldigt intressant och kul. Jag gillade upplägget av hur vi fick göra och att vi var i smågrupper. Det väckte en sida hos mig som jag inte visste fanns. Jag blev inspirerad och vill gå på fler museer.”

”Det här var en väldigt inspirerande dag. Om man fått gå på museer så här när jag gick i grundskolan hade jag nog gått mer på museer idag. Den här metoden passar nog bäst från åk 3 och uppåt tror jag. Att som lärare tycker jag att de metoder som Petter presenterade är mycket bättre än de gammalmodiga. Just för att man kan väva in så mycket andra ämnen än historia i besöken. Hoppas vi ses igen när jag kommer med min klass”

”Grupparbetet kändes meningslöst. Det hade varit bättre om vi fått arbeta med samtliga montrar. Att arbeta med en kändes bara löjligt. Ungefär som att läsa ett slumpvis kapitel i Strindbergs samlade verk utan förkunskaper. Samarbetet mellan skola och museum är oerhört intressant.”

”Jag tycker upplägget av vårt besök på museet var väldigt bra! Vi fick gå in & titta med egna & kritiska ögon & lära oss att tänka själva & se at det museet visar & hur, inte är en absolut sanning. Det var jättebra & såhär vill jag göra med mina kommande elever! Jag tyckte att du ledde det hela på ett bra sätt, du stöttade oss & inspirerade oss att tänka lite längre.”

Bilaga 4

Kulturanalys i partnerområdet. Utvärdering av inlett samarbete mellan Lärarhögskolan, Historiska museet och Stockholms stadsmuseum. Av Hans Öjmyr, Stockholms stadsmuseum.

Beträffande innehåll, inledande diskussioner med mera har jag ingenting att anmärka. Det fördes kreativa diskussioner och framstod som ett fullt möjligt projekt att genomföra. Det som däremot stjälpde hela projektet var samarbetet med Lärarhögskolan. Jag upplevde LHS som en komplex organisation där de olika institutionerna hade föga eller inget gränsöverskridande samarbete. Att få ett externt projekt att gå tvärs över institutionerna framstod som ett hopplöst uppdrag. Det märkliga var, tycker jag, att viljan till samarbete inom LHS fanns, men verkligheten stod i vägen. Till exempel gjordes olika arrangemang för att kunna ta hand om grupper av lärare från LHS i museilägenheten i Tensta. Förutsättningen för projektet var att alla skulle komma vid samma tillfälle, men bara ett par personer dök upp. På samma sätt blev det med de kulturanalysgrupper som skulle komma vid ett gemensamt tillfälle; samtliga hörde av sig individuellt och ville ha en annan tid, vilket ledde till en omöjlig situation för Stadsmuseet. Detta kan tolkas som antingen ren nonchalans eller som en bristande intern kommunikation.

Förmodligen översköljs LHS lärare och ansvariga av olika förfrågningar om samarbete. Det stod i samtalen klart att museer var ett av många alternativ för gränsöverskridande projekt. För oss i museivärlden är vår egen roll som "bildningsinstitution" i samarbete med skolan självklar, men uppenbarligen inte för LHS. Där finns något för oss museer att diskutera internt. Behöver vi spetsa våra argument? Är vi verkligen nödvändiga?

Som utanförstående upplevde jag LHS som otroligt rörigt. Det har varit mycket svårt att förstå de olika institutionernas arbetsområden och ännu svårare att finna personer som har övergripande ansvar och som kunde fatta beslut som skulle ha kunnat gagna det inledda projektet.

Stockholms stadsmuseum har ett stort intresse av att samarbete med LHS, men det finns också en gräns för vad som är möjligt. För

att vi ska kunna satsa helhjärtat i ett projekt måste samtliga deltagande parter vara aktiva.

Bilaga 5

Verksamhetsförlagd utbildning på Historiska museet. Av Stefan Åhs, slöjd- och religionslärare

Denna text är en beskrivning på min verksamhetsförlagda utbildning (VFU) som jag hade glädjen att få bedriva både på min VFU-skola och på Historiska museet i Stockholm under Ht-06.

Jag studerade till trä- och metallslöjdlärare och religionslärare på Lärarhögskolan i Stockholm (LHS). Jag hade även förmånen att läsa en kurs i museipedagogik på LHS, något som gav mig en VFU-plats på Historiska museet.

VFU:n ingick i min avslutande professionsfördjupning i kursen AOU3, där man skall bedriva ett projekt, jag valde området att organisera kunskap. Och projektets namn blev Finna den personliga symbolen, formen eller figuren med inspiration från de historiska uttrycken.

Det uppmanas i litteratur, seminarier och på föreläsningar på LHS att det är genom att bedriva lektioner ämnesövergripande som elever lär sig bäst. Även i den senaste Läroplanen 94 (Lpo 94) påpekas det att samverkan är nödvändig för att ge eleverna meningsfylld och mångsidig undervisning. Men på de skolor som jag har besökt har ingen slöjdlärare arbetat med teman eller i projektförm eller ämnesövergripande. Därför blev jag inspirerad att försöka med att bedriva ett projekt som just kombinerar skilda ämnen med varandra, trä- och metallslöjd med religion.

Genom att få ha VFU på ett museum, ta del av pedagogernas vardag på museet och få komma bakom kulisserna fick jag en fördjupad kunskap och förståelse över vilken enorm potential det finns att ta del av på museerna. Jag fick vara med under pedagogiska situationer men även ta del av diskussioner och framtidsvisioner, något som jag hade nytta av under mitt projekt.

Med hjälp och stöd av pedagogerna på Historiska museet så blev mitt projekt väldigt lyckat, både för mig och för eleverna på min VFU-

skola. Personalen på museet informerade mig också om att de gärna vill öka samarbetet med lärare och skolor oberoende av vilka ämnen det rör sig om.

Jag tror att det formella lärandet inom skolans ramar tillsammans med de formella och informella lärandena vi kan inhämta på exempelvis på museum, kan skapa en djupare och bredare kunskap och inläring något som jag reflekterade över på min VFU.

Det är vi lärare som ska inspirera eleverna att våga utforska och ta för sig i den breda kunskapsbanken. Lärandet är en aktiv process där elever ska engagera sig på en mängd olika sätt. Ett bra lärande leder till utveckling, förändring och en önskan att lära sig mer.

Jag tror även att arbetar man ämnesövergripande är det en fördel att åka med en grupp elever till museum då det finns stora möjligheter att finna ett antal olika lärande miljöer och kunskapsmaterial på museerna, museerummet och museipersonalen på blir den tredje pedagogen, något som museipersonalen vill vara.

Att ta med eleverna till ett museum leder till att eleverna får fler upplevelser genom att de får använda alla sina sinnen, syn, lukt, känsel och hörseln.

Genom att jag fick tillbringa min VFU både på en skola och på ett museum lärde jag mig att ha ett museum som ingång eller som inspiration. Den inspirationen kan få eleverna att lära sig mer eller få en djupare kunskap och eleverna kan få igång sin kreativa förmåga som leder till en naturlig inläring för dem.

